

- Πού πήγε όλη αυτή η ποσότητα του CO₂?
- Το εξωτερικό της Γης (εξώσφαιρα) αποτελείται από
  - ατμόσφαιρα
  - υδρόσφαιρα (ωκεανοί, γλυκά νερά, παγετώδη καλύμματα)
  - βιόσφαιρα
  - λιθόσφαιρα
- Πολύ λίγο υλικό φεύγει από το γήινο σύστημα: κάποια αέρια φεύγουν προς το διάστημα; Υλικό μετακινείται από την εξώσφαιρα στην ενδόσφαιρα (υποβύθιση, τεκτονική των πλακών). Η μετακίνηση του υλικού γίνεται γρήγορα από και μέσα στην ατμόσφαιρα και βιόσφαιρα (**κλίμακα δεκαετίας**), με αργότερους ρυθμούς στην υδρόσφαιρα (**κλίμακα εκατονταετίας** στον ανώτερο ωκεανό, **χιλιετίας** στα μεγάλα βάθη) και πολύ αργά (**εκατομμύρια χρόνια**) στη λιθόσφαιρα.

ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ ΒΙΟΓΕΩΧΗΜΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

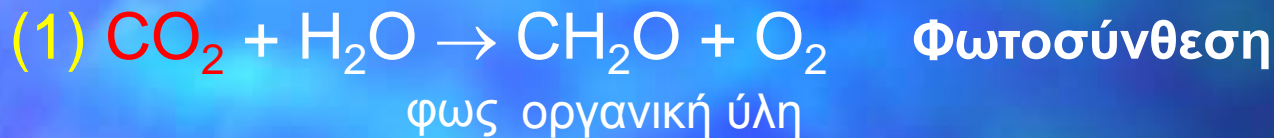

■ Γιατι ο κυκλος του C ειναι σημαντικος?

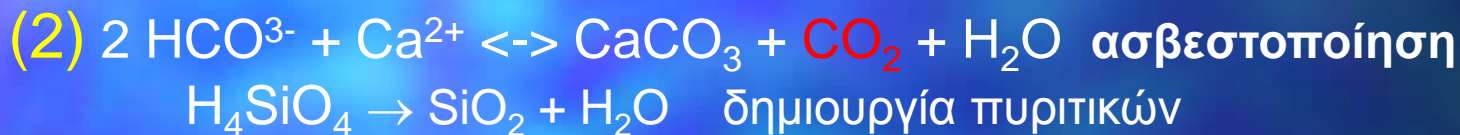
Δομικό συστατικό βιομορίων

- ◆ Συνδέεται με την ζωή η οποία συμβάλλει στην ανακύκλωση χημικών στοιχείων μεταξύ όλων των περιβαλλόντων ατμόσφαιρα, βιόσφαιρα, υδρόσφαιρα, λιθόσφαιρα συμμετέχοντας σε χημικές αντιδράσεις «κλειδιά» (π.χ. φωτοσύνθεση)
- ◆ Προϊόν ανθρωπογενούς δραστηριότητας σύγχρονη κλιματική αλλαγή $\Rightarrow$ άμεση σχέση μεταξύ T και $CO_2 \Rightarrow$ μεταβολή της ποσότητας CO_2 ως παράγοντας positive feedback (θετικής ανάδρασης) στην θέρμανση της Γης.

Αντιδράσεις στο βιοτικό περιβάλλον μικρά χρονικά εύρη (shortterm)

Επιφανειακά
ύδατα

↓ καθίζηση κελυφών

Αναπνοή και αποικοδόμηση σε ανόργανα στοιχεία

Βαθιά ύδατα

Σημείωση: το CO_2 συμμετέχει και στην (1) και (2) που είναι η αλληλεπίδραση βιόσφαιρας και λιθόσφαιρας

Αντιδράσεις στο αβιοτικό περιβάλλον (μεγάλα χρονικά εύρη)

- Αποσάθρωση (Λιθόσφαιρα = ασβεστόλιθος + πυριτικά~CaSiO₃)

Διαλυμένα ιόντα, μεταφερόμενα στο νερό

- Υδρόλυση - αντίδραση πυριτικών με ανθρακικό οξύ προς σχηματισμό αργιλικών ορυκτών και διαλυμένων ιόντων

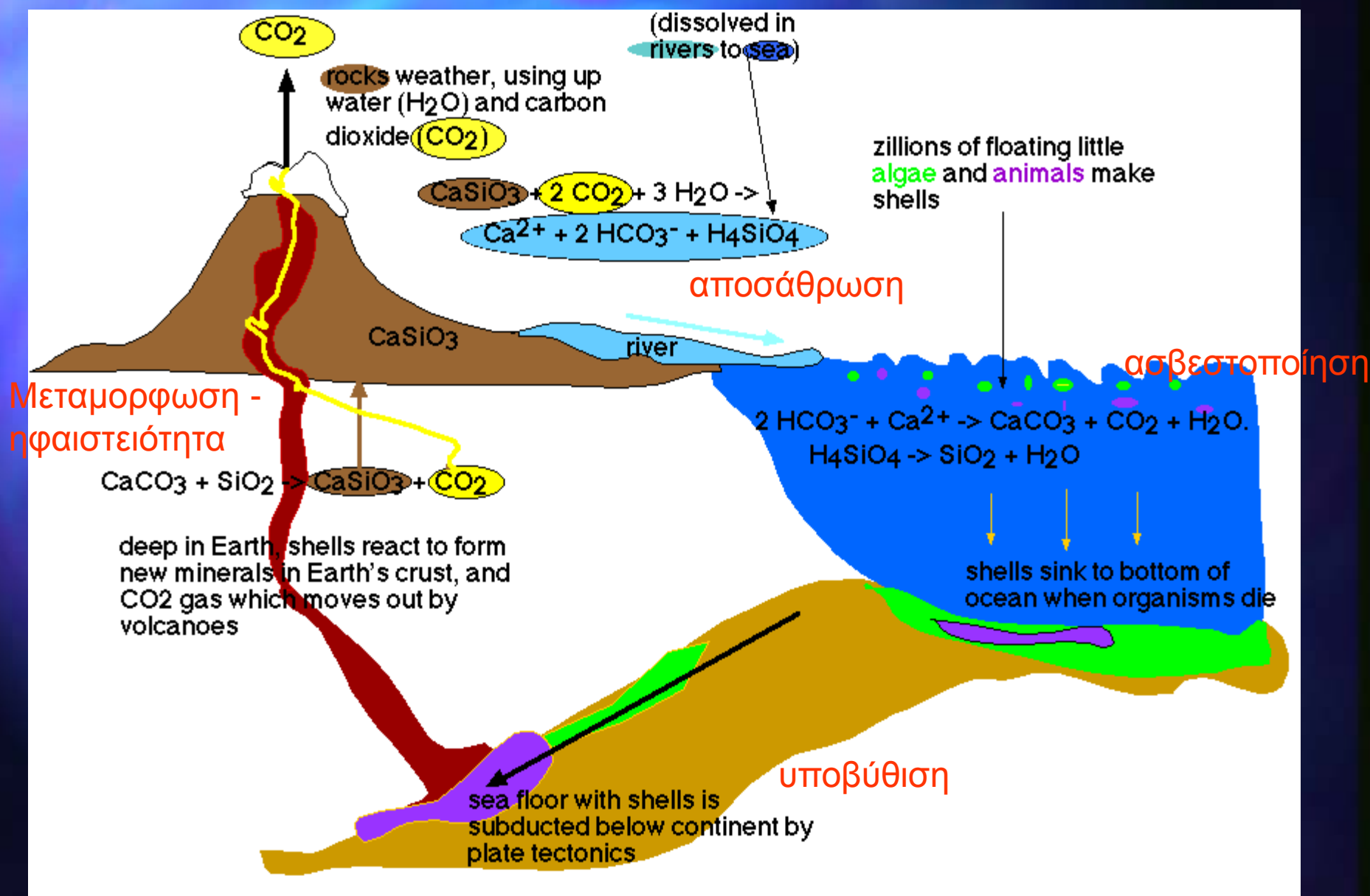
- Διαλυτοποίηση (πιο γρήγορη)

- Μεταμόρφωση και ηφαιστειότητα

Ο θερμοστάτης της Γης

Κύκλος του Άνθρακα

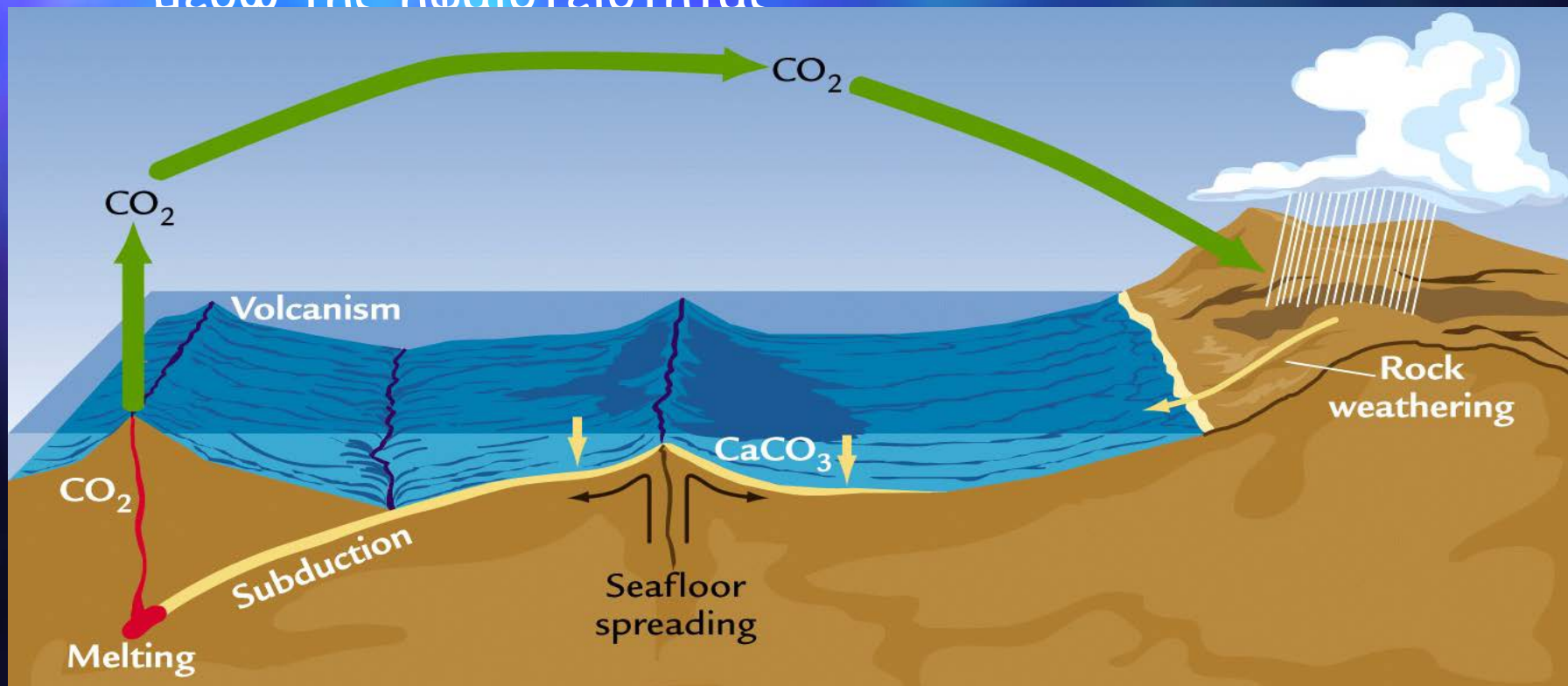
- Κινητήρια δύναμη - η δημιουργία νέου ωκεάνιου φλοιού
  - ◆ Το μοντέλο στηρίζεται στην συμβολή της χημικής αποσάθρωσης
  - ◆ Μεταφορά του C στους ωκεανούς
  - ◆ Ταφή του C στα ιζήματα
  - ◆ Επιστροφή του C από τον μανδύα μέσω της ηφαιστειότητας

Άρα συνδέεται και με την θεωρία των
ΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ ΠΛΑΚΩΝ

Ανακύκλωση του C

- Ο C ανακυκλώνεται συνεχώς μεταξύ των δεξαμενών του φλοιού και της ατμόσφαιρας

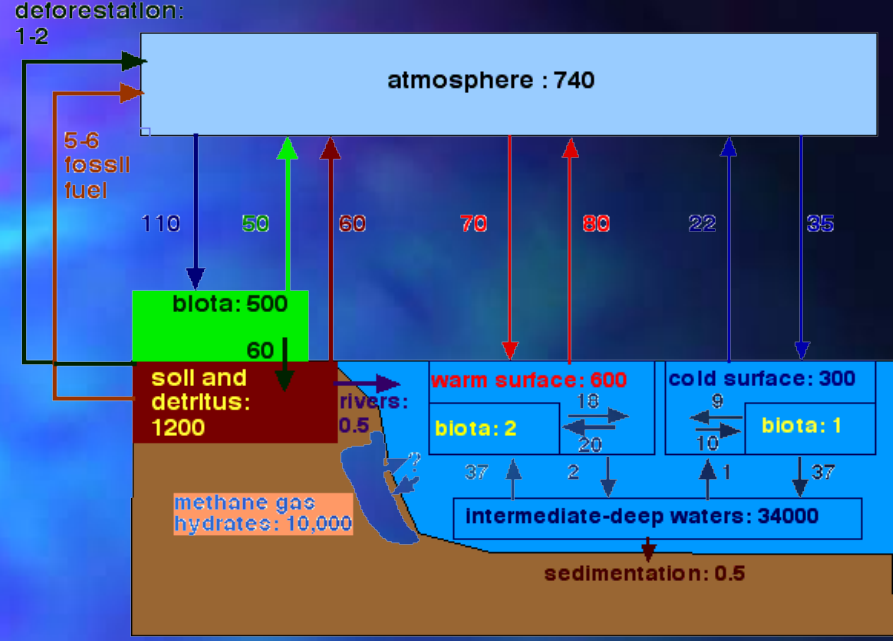
Το CO_2 απομακρύνεται από την ατμόσφαιρα μέσω της χημικής αποσάθρωσης, αποτίθεται στα θαλάσσια ιζήματα μέσω του βιογενούς κόσμου με τη μορφή CaCO_3 , υποβυθίζεται και τελικά επιστρέφει στην ατμόσφαιρα μέσω της ηφαιστειότητας

ΔΕΞΑΜΕΝΕΣ ΑΝΘΡΑΚΑ

RESERVOIR	SIZE (GtC)
Atmosphere	750
Forests	610
Soils	1580
Surface Ocean	1020
Deep Ocean	38,100
FOSSIL FUELS	
Coal	4,000
Oil	500
Natural Gas	500
Total Fossil Fuels	5000

carbon reservoirs: 10^{15} gram
carbon fluxes: 10^{15} gram per year

<u>CO₂ sources</u>	<u>Flux (Gt C/yr)</u>
Fossil fuel combustion and cement production	5.5 ± 0.5
Tropical deforestation	1.6 ± 1.0
Total anthropogenic emissions	7.1 ± 1.1
<u>CO₂ sinks</u>	
Storage in the atmosphere	3.3 ± 0.2
Uptake by the ocean	2.0 ± 0.8
Northern hemisphere forest regrowth	0.5 ±

Ανθρωπογενείς επιδράσεις στο παγκόσμιο ποσό C

Source: Climate Change 1995, published by the IPCC

Τι συμβαίνει εάν διαταράξουμε τα επίπεδα CO₂ ?

- Τι επίπτωση έχει στο φαινόμενο του θερμοκηπίου?
- Ποιά η επίπτωση στη συνολική διατήρηση της ενέργειας του πλανήτη?

TABLE 18.1 Rate of Increase and Relative Contribution of Several Gases to the Anthropogenic Greenhouse Effect

	Rate of Increase (% per year)	Relative Contribution (%)
CO ₂	0.5	60
CH ₄	<1	15
N ₂ O	0.2	5
O ₃ *	0.5	8
CFC-11	4	4
CFC-12	4	8

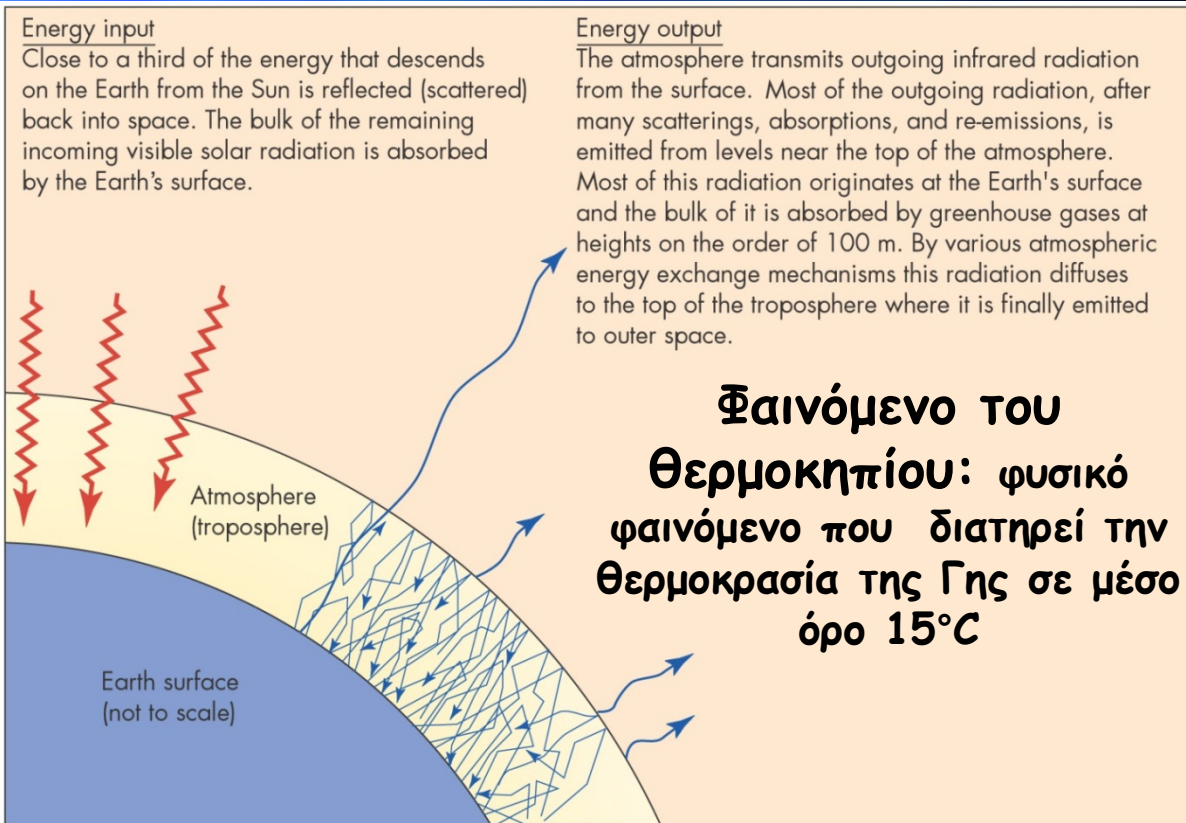
Data from Rodhe, H. 1990. A comparison of the contribution of various gases to the greenhouse effect. *Science* 248:1218, table 2. Copyright 1990 by the AAAS. *In the troposphere.

Copyright © 2005 Pearson Prentice Hall, Inc.

Η θερμότητα παγιδεύεται φυσικά από το H₂O

Ανθρωπογενή αέρια θερμοκηπίου:

CO₂, CH₄, N₂O, O₃, CFCs

Copyright © 2005 Pearson Prentice Hall, Inc.

Αέρια Θερμοκηπίου

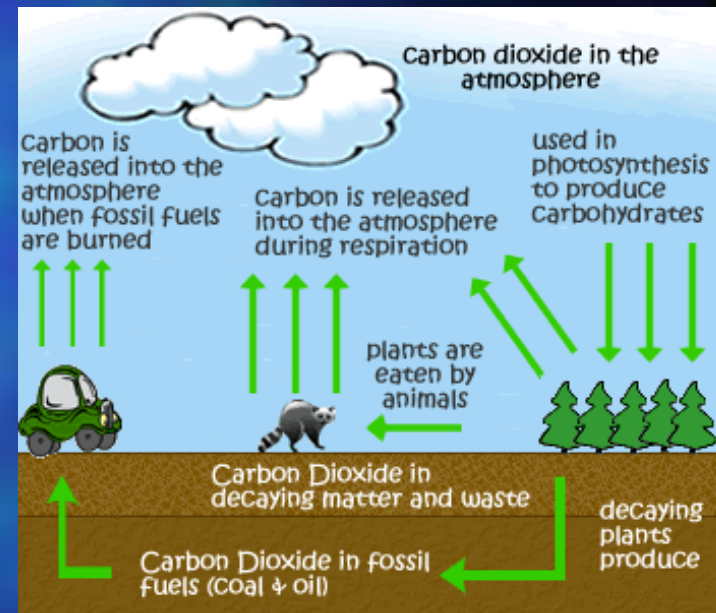
■ Χρόνος ζωής

- ◆ **CH₄: 12 χρόνια** στην ατμόσφαιρα (πηγή - βακτήρια από καλλιέργειες και κτηνοτροφία)
- ◆ **N₂O, CFCs: > 100 χρόνια** (πηγή- λιπάσματα, φρέον)

↓ Παρουσία με ↓ χρήση

⇒ ισορρόπηση

- ◆ **CO₂ : δεκάδες έως χιλιάδες** χρόνια (πηγή - καύση ορυκτών πρώτων υλών, αποψίλωση, ενέργεια ανά άτομο),
↑ πληθυσμού
↑ CO₂!

Φυσική προέλευση του CO₂ είναι μέσω της ηφαιστειότητας αλλά αυτή αφορά γεωλογικές χρονικές κλίμακες...

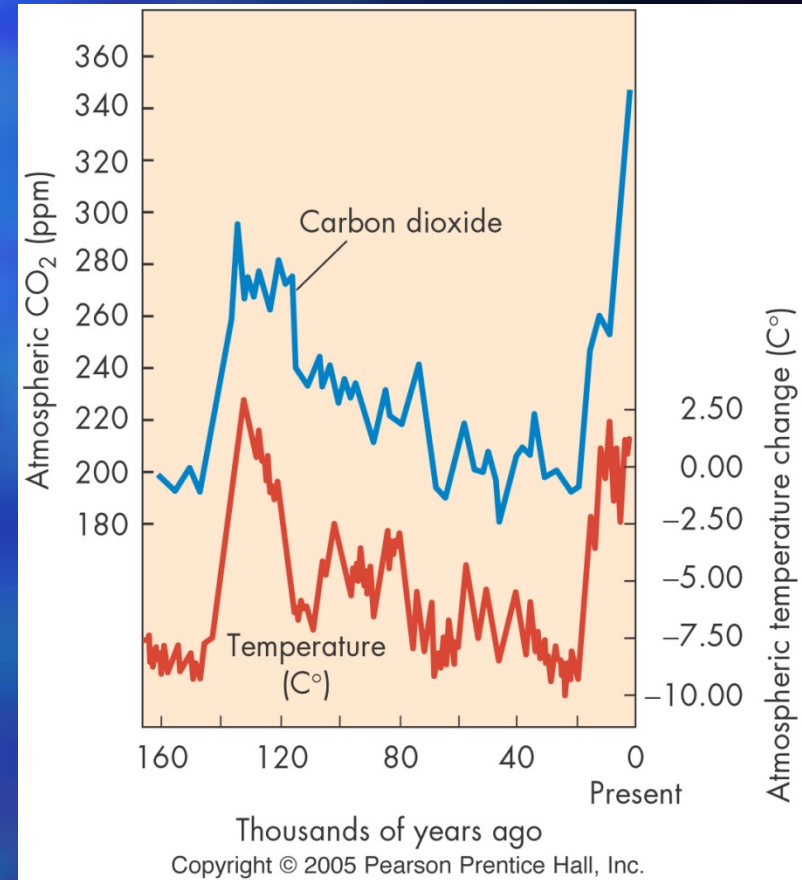
Η μεταβολή CO₂

■ σε θετική συσχέτιση με την μεταβολή θερμοκρασίας

Η πρόβλεψη των ατμοσφαιρικών επιπέδων CO₂ και κλίματος απαιτεί κατανόηση του ΠΟΥ αποθηκεύεται και ΠΩΣ μετακινείται

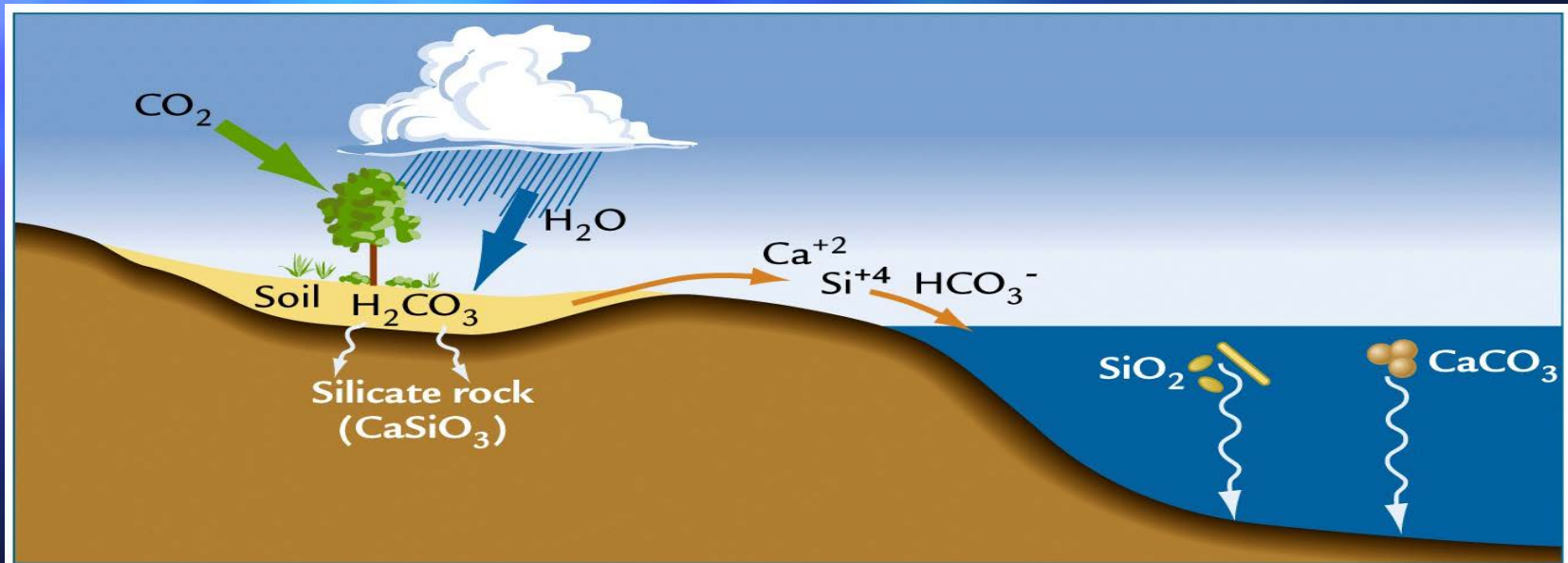
• **Κύκλος του C**
σημαντική συνιστώσα του **Γήινου θερμοστάτη**

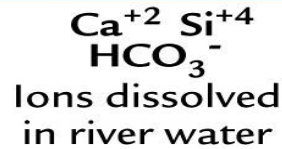
Πως λειτουργεί ο γήινος θερμοστάτης?

- ενεργοποιώντας **negative feedback loops** = διαδικασία κατά την οποία το αποτέλεσμα μιας δράσης αντιδρά έτσι ώστε να εξουδετερώσει την αρχική δράση = κύκλωμα **αρνητικής ανάδρασης**

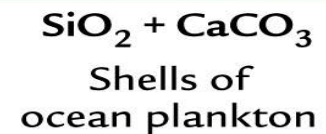
Παράδειγμα: **αποσάθρωση**

Weathering on land

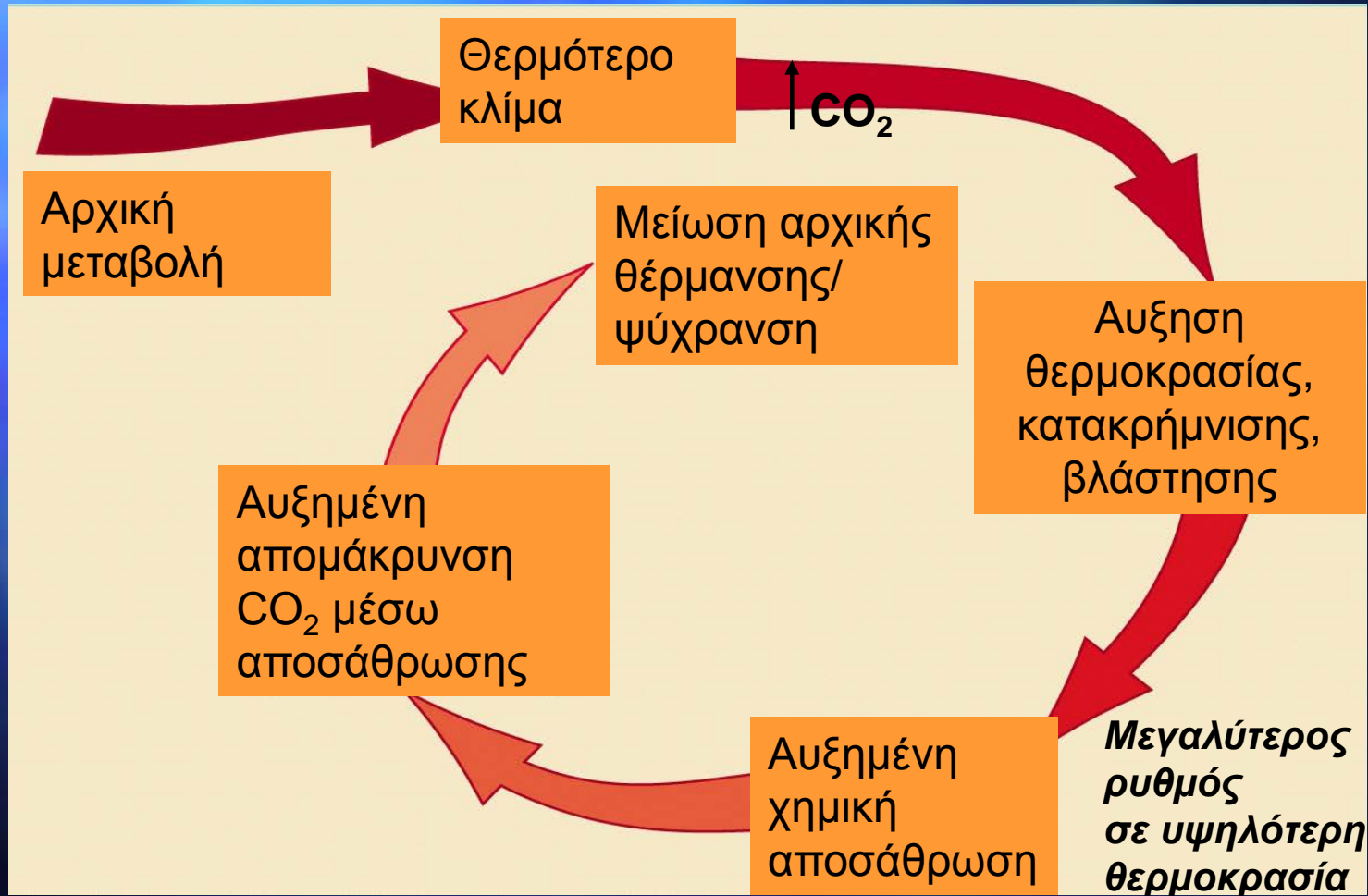

Transport in rivers

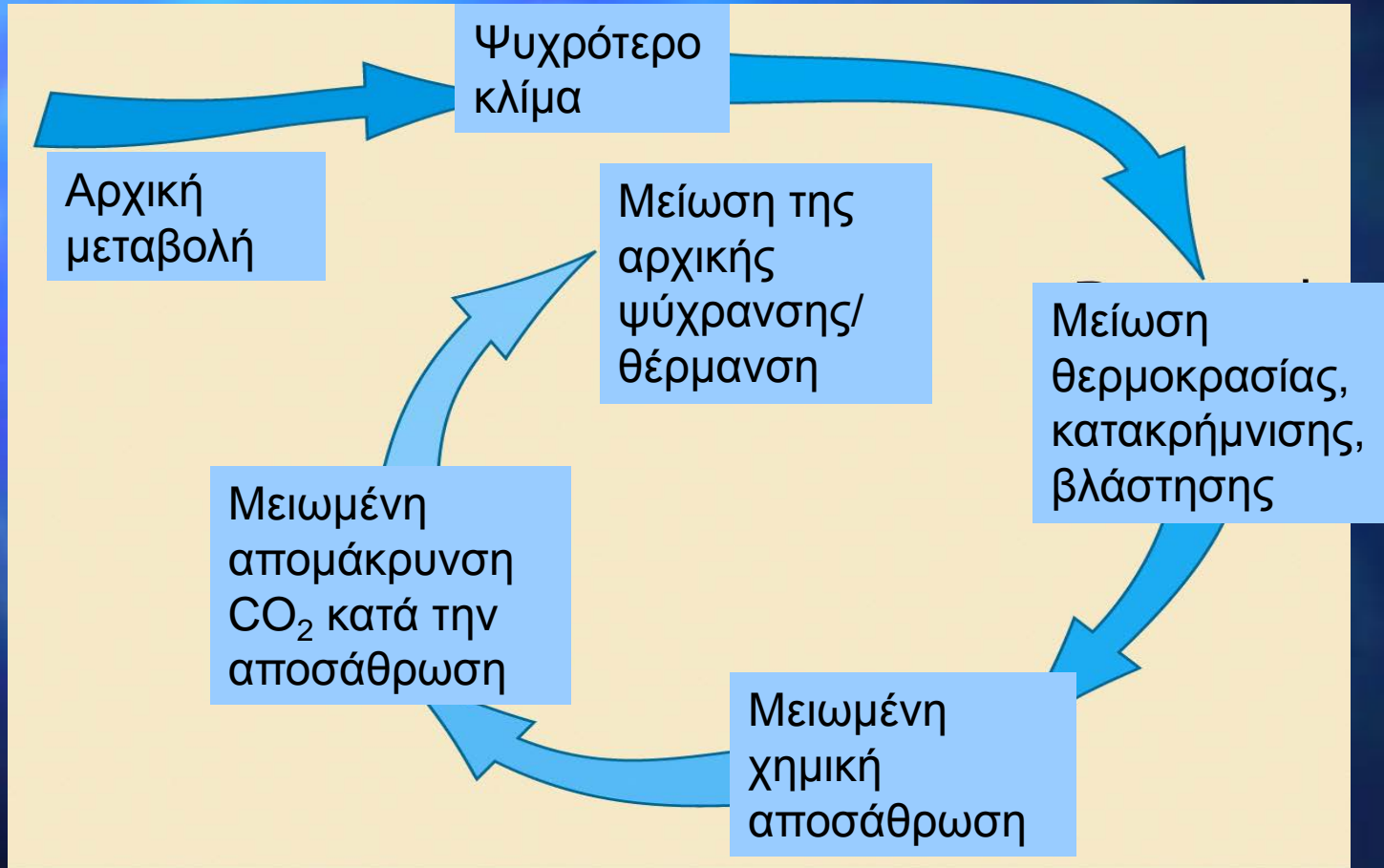

Deposition in ocean

Η αποσάθρωση λειτουργώντας ως αρνητική ανάδραση (negative feedback) στην θέρμανση του κλίματος

Η αποσάθρωση ως αρνητική ανάδραση στην ψύχρανση του κλίματος

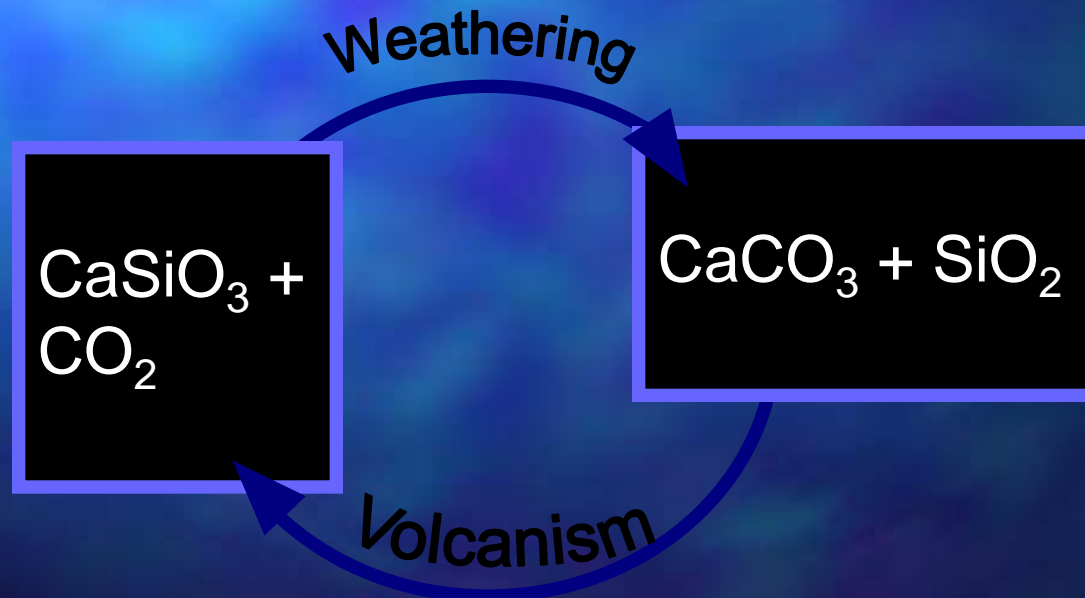
προβληματισμοί

- Οι διαδικασίες τεκτονικής ανύψωσης, δημιουργίας και εμφάνισης φλοιού (θεωρία τεκτονικών πλακών) είναι συνδεδεμένες με ηφαιστειακές εκπομπές CO_2 και κατ' επέκταση με κλιματικές μεταβολές
  - ◆ Αυτές οι διαδικασίες είναι σημαντικοί παράγοντες επηρεασμού των παγκόσμιων βιογεωχημικών κύκλων. Κάθε μια από αυτές ίσως πιο σημαντική σε διαφορετικές περιστάσεις και περιόδους
  - ◆ Καμία όμως δεν ενσωματώνει **βιολογικές επιδράσεις**
    - ◆ Η Ζωή διαδραματίζει ενεργούς ρόλους στις βιογεωχημικές διαδικασίες.

Μπορεί ο κύκλος της αποσάθρωσης να ερμηνεύσει τις εναλλαγές θερμών/ψυχρών περιόδων ?

- Ο κύκλος της αποσάθρωσης είναι **πολύ αργός**, της τάξης των εκατομμυρίων χρόνων
- Οι εναλλαγές θερμών/ψυχρών περιόδων (π.χ. του Τεταρτογενούς) συμβαίνουν σε λίγες χιλιάδες χρόνια

Βιολογική αντλία ως μηχανισμός αντίδρασης στην αλλαγή του κλίματος για μικρότερης διάρκειας χρονικά εύρη (από αυτά της αποσάθρωσης)

- Βιολογική αντλία = κύκλος του άνθρακα στο ωκεάνιο περιβάλλον

Ουσιαστικά μεταφέρει το CO_2 από την ατμόσφαιρα-ωκεανό στα βαθιά ύδατα μέσω της φωτοσύνθεσης των οργανισμών όταν αυτά διαθέτουν τα απαραίτητα θρεπτικά συστατικά.

Τα κρύα νερά διατηρούν περισσότερο διαλυμένο CO_2 από ότι τα θερμά νερά και στην συνέχεια διοχετεύονται σε μεγαλύτερα βάθη μέσω κατακόρυφης ανάμιξης.

Πόσο σημαντική είναι η βιολογική αντλία ?

- Πολύ σημαντική.

- ◆ Η διακοπή της θα μπορούσε να αυξήσει το CO_2 της ατμόσφαιρας σε περίπου 550 ppm (σε σχέση με τα σημερινά 360 ppm).
- ◆ Εάν πάλι λειτουργούσε στην μέγιστη δυνατή ισχύ (εάν δηλ. χρησιμοποιούσε όλα τα διαθέσιμα θρεπτικά συστατικά) το CO_2 θα έπεφτε στα περίπου 140 ppm.

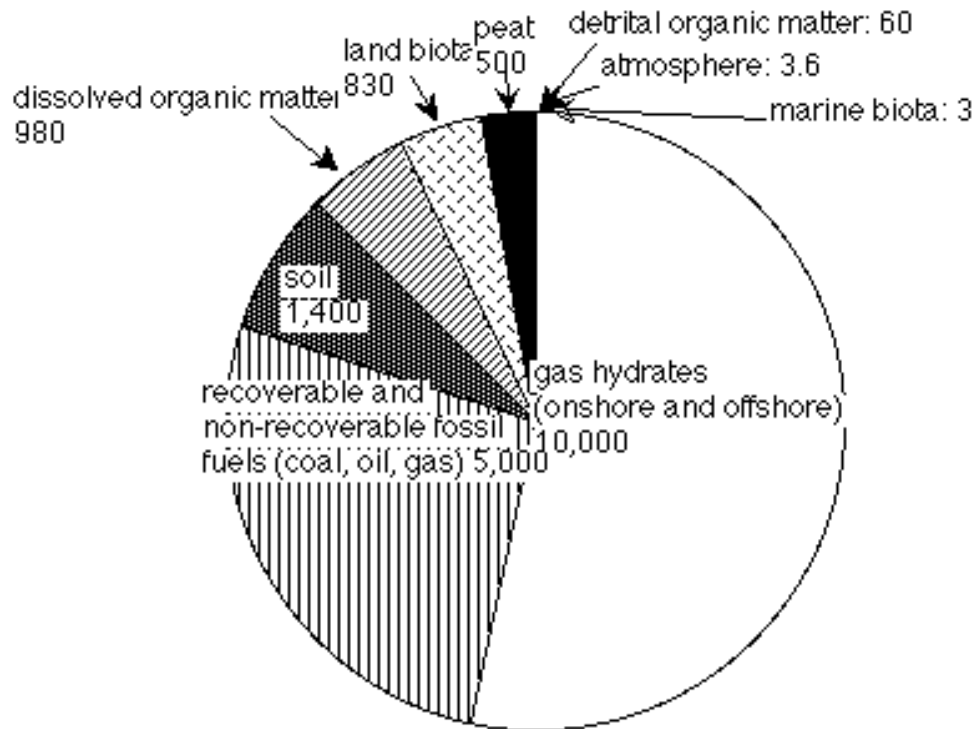
Άρα, η αλλαγή της συνολικής συγκέντρωσης θρεπτικών συστατικών στον ωκεανό επηρεάζει άμεσα τον κύκλο του άνθρακα και άρα την θερμοκρασιακή ισορροπία της γης.

Αποθήκες οργανικού άνθρακα

Πιο σημαντικές:

Ορυκτές καύσιμες ύλες

Υδρίτες μεθανίου ! Πάνω από το μισό ποσοστό

units are Gigatons carbon; plotted is organic carbon
not plotted: dispersed organic carbon (kerogen, bitumen) - would be three orders of magnitude